

# บทที่ 1

## บทนำ

### 1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ความสัมพันธ์ระหว่างการอุปโภคบริโภคและรายได้ ได้รับความสนใจจากนักเศรษฐศาสตร์มานานแม้ในปัจจุบัน ประเด็นที่สำคัญคือ การเปลี่ยนแปลงของรายได้จะทำให้มูลค่าการอุปโภคบริโภคของผู้บริโภคเปลี่ยนแปลงไปมากน้อยเพียงใด การศึกษาในด้านนี้ สหรัฐอเมริกาได้เริ่มขึ้นตั้งแต่ปี ค.ศ. 1929 ซึ่งค้นพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้จ่ายในการบริโภคที่แท้จริง (Real Consumption Expenditures) และรายได้ที่พ้นภาระภาษีที่แท้จริง (Real Disposable Income) เปลี่ยนแปลงไปในทางเดียวกัน (ประพันธ์ เสวตนันท์ และไพศาล เล็กอุทัย, 2544)

ทั้งนี้การบริโภคเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับทุกคนในสังคมและเป็นพฤติกรรมของบุคคลในสังคมที่มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ เพราะการบริโภคเป็นส่วนประกอบสำคัญทางด้านอุปสงค์หรือรายจ่ายรวม โดยเป็นสัดส่วนที่ใหญ่ที่สุดของรายได้ประชาชาติหรือผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ GNP (Gross National Product) และเป็นรายจ่ายที่ค่อนข้างมีเสถียรภาพสามารถพิจารณาได้จากตัวเลขสัดส่วนของการบริโภคต่อรายได้ประชาชาติของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (ตาราง 1.1) พบว่าสัดส่วนของค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคของเอกชนต่อรายได้ประชาชาติในปีพ.ศ. 2544 คิดเป็นร้อยละ 57.6 ซึ่งให้เห็นว่า การบริโภคมีความสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงของรายได้ประชาชาติและมีส่วนสนับสนุนพัฒนาการทางเศรษฐกิจของประเทศเป็นอย่างมาก (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2544)

การบริโภคของครัวเรือนในประเทศไทยปี พ.ศ. 2543 จากการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติเกี่ยวกับภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน พบว่าครัวเรือนทั่วประเทศมีรายได้เฉลี่ยเดือนละ 12,150 บาทต่อครัวเรือน โดยรายได้ส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 42.4 ของรายได้ทั้งสิ้นมาจากค่าแรงและเงินเดือน ขณะที่ร้อยละ 18.5 เป็นรายได้จากกำไรสุทธิจากการทำธุรกิจส่วนตัวที่ไม่ใช่การเกษตร ร้อยละ 9.6 เป็นรายได้จากกำไรสุทธิจากการทำการเกษตร ส่วนรายได้ที่ไม่เป็นตัวเงินคิดเป็นร้อยละ 18.4 ของรายได้ทั้งหมด ที่เหลืออีกร้อยละ 11.1 เป็นรายได้จากแหล่งอื่น ๆ อาทิ รายได้จากทรัพย์สิน เงินที่ได้รับจากการช่วยเหลือ บำเหน็จ บำนาญ สำหรับครัวเรือนในภาคเหนือมี

รายได้เฉลี่ยในปี 2543 เดือนละ 8,652 บาทต่อครัวเรือน โดยรายได้ส่วนใหญ่เป็นค่าแรงและเงินเดือน รองลงมาเป็นกำไรสุทธิจากการทำธุรกิจที่ไม่ใช่การเกษตร

**ตาราง 1.1** ค่าใช้จ่ายเพื่อบริโภคของเอกชนและรายได้ประชาชาติ ปี พ.ศ. 2537 - 2544

ปี	ค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคของภาคเอกชน (ล้านบาท)	รายได้ประชาชาติ (ล้านบาท)	สัดส่วนค่าใช้จ่ายในการบริโภคของภาคเอกชนต่อรายได้ประชาชาติ (ร้อยละ)
2537	1,959,726	3,573,550	54.8
2538	2,225,739	4,118,010	54.0
2539	2,479,828	4,508,957	55.0
2540	2,586,956	4,609,235	56.1
2541	2,505,312	4,466,403	56.1
2542	2,591,129	4,505,696	57.5
2543	2,751,901	4,827,851	57.0
2544p	2,903,521	5,039,498	57.6

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2545)

ทางด้านค่าใช้จ่ายของครัวเรือนในปี 2543 ครัวเรือนทั่วประเทศมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเดือนละ 9,848 บาทต่อครัวเรือน (ไม่รวมค่าใช้จ่ายที่เป็นการสะสมทุน เช่น ค่าซื้อ เช่าซื้อบ้าน ที่ดิน และของมีค่าต่าง ๆ ) เป็นค่าใช้จ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภคร้อยละ 86.9 และเป็นค่าใช้จ่ายที่ไม่เกี่ยวกับการอุปโภคบริโภค ร้อยละ 13.1 ทั้งนี้ค่าใช้จ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภคส่วนใหญ่เป็นค่าอาหาร เครื่องดื่ม และยาสูบ รองลงมาได้แก่ ค่าที่อยู่อาศัยและเครื่องใช้ในบ้าน ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับยานพาหนะและค่าบริการสื่อสาร สำหรับค่าใช้จ่ายที่ไม่เกี่ยวกับการอุปโภคบริโภคได้แก่ ค่าภาษี ดอกเบี้ยจ่าย ค่าเบี้ยประกัน และเงินบริจาค เป็นต้น ในส่วนของภาคเหนือครัวเรือนมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเดือนละ 7,318 บาทต่อครัวเรือน มีสัดส่วนการใช้จ่ายเป็นไปในลักษณะเดียวกับของประเทศ กล่าวคือเป็นค่าใช้จ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภคร้อยละ 86.9 และเป็นค่าใช้จ่ายที่ไม่เกี่ยวกับการอุปโภคบริโภค ร้อยละ 13.1

จากข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติดังกล่าวข้างต้น พบว่าการใช้จ่ายของครัวเรือนส่วนใหญ่เป็นการใช้จ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภคเป็นสำคัญ โดยมีรายได้ของครัวเรือนเป็นปัจจัยสำคัญที่กำหนดการเปลี่ยนแปลงการบริโภคของครัวเรือน อย่างไรก็ตามจากทฤษฎีการบริโภคของนักเศรษฐศาสตร์หลายสำนักยังมีปัจจัยอื่น ๆ อีก

หลายชนิดที่เป็นตัวกำหนดการเปลี่ยนแปลงการบริโภคของครัวเรือน อาทิ รสนิยม อายุ การศึกษา อาชีพ ความมั่งคั่ง อัตราดอกเบี้ย และราคาสินค้า อีกทั้งในช่วงที่ผ่านมาประเทศไทยประสบวิกฤตทางเศรษฐกิจซึ่งอาจเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้พฤติกรรมการบริโภคของครัวเรือนเปลี่ยนแปลงได้ ดังนั้นเพื่อให้ทราบถึงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมกรรมการบริโภคของครัวเรือนก่อนวิกฤตและหลังวิกฤตทางเศรษฐกิจ ตลอดจนปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงการบริโภคของครัวเรือน จึงเกิดความสนใจทำการศึกษาการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมกรรมการบริโภคของครัวเรือน ว่ามีลักษณะอย่างไร ซึ่งจะ เป็นประโยชน์ต่อการวางแผนด้านการผลิต และการลงทุนของภาคเอกชน ตลอดจนนำไปสู่การวางแผนเชิงนโยบายของภาครัฐบาลทั้งทางด้านการจัดสรรทรัพยากร การใช้จ่ายภาครัฐบาลในการกระตุ้นเศรษฐกิจ และนโยบายทางด้านภาษีต่อไป

พื้นที่ทำการศึกษายู่ในกลุ่มจังหวัดคณะกรรมการร่วมภาครัฐและเอกชน ภาคเหนือ กลุ่มที่ 1 ประกอบด้วยจังหวัดลำปาง ลำพูน เชียงใหม่ และแม่ฮ่องสอน มีพื้นที่รวมประมาณ 31 ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ 29 ของพื้นที่ภาคเหนือทั้งหมดหรือร้อยละ 9.7 ของพื้นที่ประเทศ สภาพภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นภูเขาสูงซึ่งเป็นพื้นที่ป่าต้นน้ำและเป็นที่ยางเขิน พื้นที่สำหรับทำการเกษตรที่อุดมสมบูรณ์มีจำกัด จังหวัดเชียงใหม่มีพื้นที่มากที่สุด 12.6 ล้านไร่ แม่ฮ่องสอน 7.9 ล้านไร่ ลำปาง 7.8 ล้านไร่ และลำพูนมีขนาดเล็กที่สุด 2.8 ล้านไร่ โดยมีอาณาเขตติดต่อกับรัฐฉานของสหภาพเมียนมาร์ ทางทิศเหนือของจังหวัดเชียงใหม่ ตามแนวทิวเขาแดนลาว และจังหวัดแม่ฮ่องสอนทุกอำเภอตามแนวทิวเขาดนงชัย แม่น้ำสาละวิน และแม่น้ำเมย

โครงสร้างเศรษฐกิจของกลุ่มจังหวัดลำปาง ลำพูน เชียงใหม่ และแม่ฮ่องสอน ผลิตภัณฑ์จังหวัดของกลุ่มสี่จังหวัดรวมกันมีมูลค่าประมาณร้อยละ 60 ของผลิตภัณฑ์จังหวัด โดยรวมของภาคเหนือตอนบนและคิดเป็นร้อยละ 35 ของภาคเหนือ 17 จังหวัด แต่เมื่อพิจารณาเฉพาะโครงสร้างรวมของสี่จังหวัดคือ ลำปาง ลำพูน เชียงใหม่ และแม่ฮ่องสอน กลับพบว่า ผลิตภัณฑ์มวลรวมของสี่จังหวัดรวมกันจะมีสัดส่วนในสาขาอุตสาหกรรมมากที่สุดถึงร้อยละ 22 ถัดไปคือสาขาการบริการ ร้อยละ 21 ส่วนสาขาการค้าและสาขาเกษตรจะมีเพียงร้อยละ 12 และร้อยละ 11 ตามลำดับ จากสถิติจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมปี 2545 กลุ่ม 4 จังหวัดนี้มีโรงงานทั้งสิ้น 4,958 โรงงาน มีเงินลงทุนรวม 81,250.32 ล้านบาทและเกิดการจ้างงานรวม 74,356 คน ที่ตั้งโรงงานเหล่านี้อยู่ในจังหวัดเชียงใหม่มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 47.32 และมูลค่าการลงทุนในโรงงานที่จังหวัดลำปางสูงที่สุด คิดเป็นร้อยละ 65.5 ของเงินลงทุนรวม ประเภทอุตสาหกรรม

**ตารางที่ 1.2** ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดเฉลี่ยต่อหัว อัตราส่วนต่อผู้มีงานทำ อัตราการขยายตัว  
ปี 2540-2544

รายการ	2540	2541	2542	2543	2544
ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศเฉลี่ยต่อหัว(Percapita GDP)	78,093	75,594	75,026	78,783	81,435
ผลิตภัณฑ์จังหวัด GPP (ล้านบาท)	35,291	33,740	32,157	31,507	33,012
อัตราการขยายตัวผลิตภัณฑ์จังหวัด	5.0	-4.4	-4.7	-2.0	4.8
ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดเฉลี่ยต่อหัว (Percapita GPP) (บาท)	45,713	43,592	41,493	40,497	42,377
อัตราการขยายตัวผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดเฉลี่ยต่อหัว	4.7	-4.6	-4.8	-2.4	4.6
อัตราส่วน Percapita GPP ต่อ Percapita GDP	0.58	0.57	0.56	0.51	0.52
อัตราส่วน Percapita GPP ต่อผู้มีงานทำ <sup>P</sup>	9.0	10.2	10.7	11.2	10.4

หมายเหตุ : <sup>P</sup> ตัวเลขเบื้องต้น

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ (2545)

**ตารางที่ 1.3** รายได้และค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือน ปี 2539 2541 2543 และ 2545  
(หน่วย:บาท)

พ.ศ.	รายได้โดยเฉลี่ยต่อเดือน				ค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ยต่อเดือน			
	ต่อครัวเรือน	อัตราการ เปลี่ยนแปลง	ต่อคน	อัตราการ เปลี่ยนแปลง	ต่อครัว เรือน	อัตราการ เปลี่ยนแปลง	ต่อคน	อัตราการ เปลี่ยนแปลง
2539	8,208		2,352		6,706		1,922	
2541	14,177	72.7	4,136	75.9	9,884	47.3	2,883	50.0
2543	9,735	-31.3	2,846	-31.2	7,712	-22.0	2,255	-21.8
2545	9,759	0.2	2,994	5.2	6,925	-10.2	2,124	-5.8

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2546)

ขณะที่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมกรรมการบริโภคนจะส่งผลกระทบต่อการจัดสรรทรัพยากร การผลิต และการลงทุน ประกอบกับในช่วงที่ผ่านมาประเทศไทยประสบกับปัญหาวิกฤตทางเศรษฐกิจ อาจส่งผลกระทบต่อรูปแบบหรือพฤติกรรมกรรมการบริโภคนของครัวเรือน ดังนั้นการศึกษาครั้งนี้จำเป็นต้องศึกษาถึงพฤติกรรมค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคของครัวเรือนในจังหวัดลำปาง ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนด้านการผลิต และการลงทุนของภาคเอกชน ตลอดจนการนำไปสู่การวางแผนในเชิงนโยบายของภาครัฐบาลทั้งทางด้านการจัดสรรทรัพยากร การใช้จ่ายของรัฐบาลในการกระตุ้นเศรษฐกิจ และนโยบายทางด้านภาษีต่อไป

## 1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมกรรมการบริโภคนของครัวเรือนในจังหวัดลำปาง และเพื่อศึกษาถึงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมกรรมการบริโภคนของครัวเรือนในจังหวัดลำปาง ก่อนวิกฤตและหลังวิกฤตเศรษฐกิจ เป็นต้น

## 1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา

1.3.1 เพื่อให้ทราบถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมกรรมการบริโภคนของครัวเรือนในจังหวัดลำปาง ก่อนวิกฤตและหลังวิกฤตทางเศรษฐกิจ

1.3.2 ทำให้ทราบถึงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมกรรมการบริโภคนของครัวเรือนในจังหวัดลำปางก่อนวิกฤตและหลังวิกฤตทางเศรษฐกิจ

1.3.3 เพื่อเป็นประโยชน์ในการวางแผนนโยบายทั้งในส่วนของภาครัฐบาลและภาคเอกชนให้สามารถดำเนินกิจกรรมสอดคล้องกับสถานการณ์ทางเศรษฐกิจ ตลอดจนแนวทางการแก้ไข

## 1.4 ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษาวเคราะห์การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมกรรมการบริโภคนของครัวเรือนในจังหวัดลำปาง ก่อนวิกฤตปี 2539 และหลังวิกฤตทางเศรษฐกิจปี 2541 โดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิ จากการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของจังหวัดลำปาง ปี พ.ศ. 2539 และปี พ.ศ. 2541 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ โดยจะศึกษาเฉพาะการบริโภคของภาคครัวเรือนในจังหวัดลำปาง และมีจำนวนตัวอย่างข้อมูลต่อปี ประมาณ 350 ตัวอย่าง

## 1.5 สมมติฐานที่ใช้ในการศึกษา

สมมติฐานที่ใช้ศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลกระทบต่อค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคของครัวเรือนมี 7 สมมติฐานคือ

สมมติฐานแรก เป็นสมมติฐานเกี่ยวกับรายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือน โดยครัวเรือนที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนสูงจะมีค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคสูงขึ้นไปด้วย

สมมติฐานที่สอง เป็นสมมติฐานเกี่ยวกับตัวแปรหุ่นที่แสดงเขตที่อยู่อาศัย โดยครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองจะมีค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคสูงกว่าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในเขตชนบท

สมมติฐานที่สาม เป็นสมมติฐานเกี่ยวกับขนาดครัวเรือน โดยครัวเรือนที่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนมาก (สมาชิกมากกว่า 4 คน) จะมีค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคสูงกว่าครัวเรือนที่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนน้อย

สมมติฐานที่สี่ เป็นสมมติฐานเกี่ยวกับตัวแปรหุ่นที่แสดงสถานภาพความเป็นเจ้าของทรัพย์สิน(บ้านและที่ดิน) โดยครัวเรือนที่เป็นเจ้าของทรัพย์สินจะมีค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคสูงกว่าครัวเรือนที่ไม่เป็นเจ้าของ (เช่า)

สมมติฐานที่ห้า เป็นสมมติฐานเกี่ยวกับอายุเฉลี่ยของหัวหน้าครัวเรือน โดยอายุเฉลี่ยของหัวหน้าครัวเรือนสูง (อายุมากกว่า 50 ปี) จะมีการใช้จ่ายเพื่อการบริโภคในสัดส่วนที่สูงขึ้นไปด้วย

สมมติฐานที่หก เป็นสมมติฐานเกี่ยวกับตัวแปรหุ่นที่แสดงถึงเพศผู้บริโภค โดยผู้บริโภคที่เป็นเพศชายจะมีค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคสูงกว่าเพศหญิง

สมมติฐานที่เจ็ด เป็นสมมติฐานเกี่ยวกับตัวแปรหุ่นที่แสดงถึงระดับการศึกษา โดยครัวเรือนที่มีการศึกษาสูง (ปริญญาตรีขึ้นไป) จะมีค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคสูงกว่าครัวเรือนที่มีการศึกษาดต่ำกว่าปริญญาตรี

## 1.6 นิยามศัพท์

**ครัวเรือน** หมายถึง

1) บุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป กินอยู่ และใช้สิ่งอุปโภคบริโภคที่จำเป็นแก่การดำรงชีวิตร่วมกัน บุคคลเหล่านั้น อาจจะเป็นผู้ที่มีความเกี่ยวพันทางสายโลหิต หรือโดยการแต่งงาน หรือได้รับมาเป็นบุตรบุญธรรม หรือมีความเกี่ยวพันฉันทาหรือไม่มีก็ได้ ผู้อาศัยซึ่งไม่มีความสัมพันธ์ และไม่ได้จ่ายค่าที่พักและอาหาร และคนรับใช้ที่ไม่มีครอบครัวอยู่ด้วยกินอยู่กับครัวเรือน ได้รับอาหาร เสื้อผ้า และที่อยู่อาศัยเป็นส่วนหนึ่งของค่าแรง หรือได้รับฟรีก็ตาม ให้นับเป็นสมาชิกของครัวเรือน

ผู้อยู่อาศัยไม่ว่าจะมีครอบครัวอยู่ด้วยหรือไม่ก็ตาม หากจ่ายค่าที่พักและ/หรืออาหารให้ครัวเรือนให้นับเป็นอีกครัวเรือนหนึ่ง

2) บุคคลไม่เกิน 5 คน ที่ไม่มีความสัมพันธ์ฉันญาติ กินอยู่ด้วยกัน ร่วมกันจ่ายค่าที่พักและค่าอาหาร ให้นับแต่ละคนเป็น 1 ครัวเรือน

3) บุคคลคนเดียวอาศัยอยู่ตามลำพัง กินอยู่และใช้จ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภคที่จำเป็นแก่การดำรงชีพสำหรับตนเอง โดยไม่มีบุคคลอื่นร่วมด้วย

**สมาชิกของครัวเรือน** หมายถึงบุคคลซึ่งมีส่วนร่วมในการจัดหาและใช้สิ่งอุปโภคบริโภคที่จำเป็นแก่การดำรงชีวิตร่วมกัน สมาชิกของครัวเรือนอาจมีเพียงคนเดียว หรือมีตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป

**รายได้ของครัวเรือน** หมายถึงรายได้ทั้งหมดของครัวเรือน ได้แก่ ค่าแรงและเงินเดือน เงินรางวัลบริการ เงินโบนัส กำไรสุทธิจากการประกอบธุรกิจการเกษตรและธุรกิจอื่น ๆ รายได้จากทรัพย์สิน เช่น ค่าเช่าที่ดิน ค่าลิขสิทธิ์ ดอกเบี้ย และเงินปันผล เงินที่ได้รับเป็นการช่วยเหลือบำเหน็จบำนาญ เงินทุนการศึกษา รายได้ที่ไม่เป็นตัวเงิน ได้แก่ มูลค่าของสินค้าและบริการที่ได้รับเป็นส่วนหนึ่งของค่าแรง เงินเดือน มูลค่าของสินค้าหรืออาหารที่ครัวเรือนผลิตและบริโภคเอง หรือได้รับมาโดยไม่ต้องซื้อ รายได้ที่เป็นตัวเงินอื่น ๆ เช่น เงินได้รับจากการประกันภัย หรือประกันชีวิต เงินรางวัลสลากกินแบ่งและรายรับอื่น ๆ ในประเภทเดียวกัน รายได้ประจำ ได้แก่ รายได้ทั้งหมดของครัวเรือนซึ่งไม่รวมรายรับที่เป็นตัวเงินอื่น ๆ

**ค่าใช้จ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภค** หมายถึงรายจ่ายทั้งสิ้นของครัวเรือน อันได้แก่ รายจ่ายของครัวเรือนในการซื้อสินค้าอุปโภคบริโภคและบริการต่าง ๆ เพื่อใช้ในการดำรงชีพ และมูลค่าของสินค้าและบริการที่ได้รับเป็นส่วนหนึ่งของค่าแรง เงินเดือน สินค้าหรืออาหารที่ครัวเรือนผลิตและบริโภคเอง (รวมค่าประเมินค่าเช่าบ้านที่ครัวเรือนเป็นเจ้าของและอยู่เอง) หรือได้รับมาโดยไม่ต้องซื้อ แต่ไม่รวมรายจ่ายอื่น ๆ เช่น ค่าภาษี เงินบริจาค ค่าเบี้ยประกันภัย ค่าสลากกินแบ่ง ดอกเบี้ยจ่าย และรายจ่ายที่มีไว้เพื่อการบริโภคอื่น ๆ

**สถานะทางเศรษฐกิจของครัวเรือน** หมายถึงการจัดแบ่งกลุ่มครัวเรือนตามฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม โดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ ซึ่งพิจารณาจากแหล่งรายได้ส่วนใหญ่ของครัวเรือน สถานภาพการทำงาน ประเภทของกิจกรรมในเชิงเศรษฐกิจ และอาชีพเป็นหลัก

**ก่อนวิกฤตเศรษฐกิจ** หมายถึงก่อนเกิดภาวะเศรษฐกิจของประเทศไทย ในปี พ.ศ. 2540 ใช้ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนภาคเหนือตอนบนปี พ.ศ. 2539

**หลังวิกฤตเศรษฐกิจ** หมายถึงหลังจากการเกิดภาวะวิกฤตเศรษฐกิจของประเทศไทย ปี พ.ศ. 2540 ใช้ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนภาคเหนือตอนบนปี พ.ศ.

**ความโน้มเอียงในการบริโภคหน่วยสุดท้าย** (Marginal Propensity to Consume : MPC)  
หมายถึง ค่าที่แสดงว่าการบริโภคจะเปลี่ยนแปลงไปเป็นสัดส่วนเท่าใด เมื่อระดับรายได้เปลี่ยนแปลงไป 1 หน่วย



**ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่**  
Copyright© by Chiang Mai University  
All rights reserved